

Fællesskab og samvær i naturen

Social udvikling

Mange pædagoger har bemærket, at leg og ophold i naturen uanset aktivitet styrker fællesskabet mellem børnene og i forhold til de voksne. I naturen er der fælles opgaver, der skal løses, og der er færre forholdsregler, som de voksne med ordrer og kommandoer skal håndhæve.

I dette tema tages der udgangspunkt i læreplanens tema om sociale kompetencer. Aktiviteterne og legene beskrevet i nedenstående bygger på fællesskab og den enkeltes ansvar.

FORFATTER: Ida Kryger
TEGNER: Bryan d'Emil

Friluftsrådet

Grønne Spirer
www.groennespirer.dk

I læreplanens tema om sociale kompetencer lægges der vægt på at: »Børn skal anerkendes og respekteres som de personer, de er, og de skal opleve at høre til« og de skal »inddrages og opmuntres til at være aktive deltagere, der samarbejder med andre«.

AKTIVITET 1 *Alle træets rødder*

Lad børnene lægge sig omkring et stort træ med en tyk stamme. De skal ligge med benene mod stammen og kigge op i kronen. En af de voksne skal nu lægge stemme til træet og bede rødderne udføre deres arbejde:

»Åh jeg er så tørstig, mine blade er lige ved at visne, sug vand alle mine rødder, sug vand! Åhh det var dejligt ... Men hov! Nu begynder det at blæse, jeg kan mærke at det rusker og river i alle mine grene, jeg svajer frem og tilbage, bare jeg ikke vælter! Det er godt, at jeg har mine rødder til at holde mig fast! Hold godt fast, rødder.« Fortæl også træets historie mens børnene kigger op i kronen: » Den gang jeg var et lille frø, lod min mor, det gamle krogede egetræ, mig falde ned på jorden en sen efterårsdag ...«

AKTIVITET 2 *At føle et træ – tillidsøvelse i naturen.*

Denne øvelse tjener flere formål: At lade børnene ved hjælp af flere forskellige sanser erfare naturen, samt at lade børnene med en simpel tillidsleg føle nærhed og spænding sammen med en kammerat.

Start med en lille tegneseance hjemme i institutionen for de børn, der har lyst. Lad børnene tegne eller på anden måde billedliggøre et træ. Det interessante er, om børnene ændrer opfattelse af, hvordan et træ ser ud, når de har gennemført følgende lille leg.

I skoven, parken eller et andet sted med en samling af forskellige træer udføres føleøvelsen. Med et bind for øjnene føres et barn af et andet barn hen til et træ, og bliver

bedt om at føle, lugte, lytte og på alle måder erfare træet uden øjnenes brug. Er barken ru? Er det mon et højt træ? Hvordan lyder vinden

i kronen? Kan man mærke grene eller andet? Barnet føres lidt væk og bliver nu bedt om med synets hjælp at genfinde træet.

Efter endt naturaktivitet er det tankevækkende igen at lade børnene tegne træer. Ofte vil der være flere detaljer i tegningen, eller fokus vil være flyttet til f.eks knopper i barken etc.

AKTIVITET 3 *Indianernavne*

»At blive støttet i at danne venskaber og komme med i grupper, hvor man kan give og opnå anerkendelse fra andre«.

Lad børnene i fællesskab finde indianske navne til hinanden. Indianernavne fortæller som bekendt noget om personen. Hjælp børnenes fantasi på gød, så de sammen finder navne, der på en positiv måde karakteriserer kammeraterne: Hvad er Laura god til? Hvilket dyr kan hun lide? Hun har samme farve hår som et egern. Snart hedder børnene Hurtige Egern, Løbende Myre, Hjælpsomme Ven, Strålende Sol osv.

AKTIVITET 4 *Huskeleg med naturting*

Tegn en ring på jorden, og fyld den ud med 5-10 ting fundet i naturen. I kan nu lege den velkendte huskeleg: Et barn får lov til at se på tingene i ringen, før hun føres lidt væk. Nu skal

de andre børn fjerne nogle af tingene, og barnet skal herefter forsøge at huske, hvad der var i ringen. Efterhånden som tingene nævnes, skal børnene lægge tingene frem igen.

AKTIVITET 5 *Huler*

»At lege, samarbejde og løse opgaver i fællesskab«

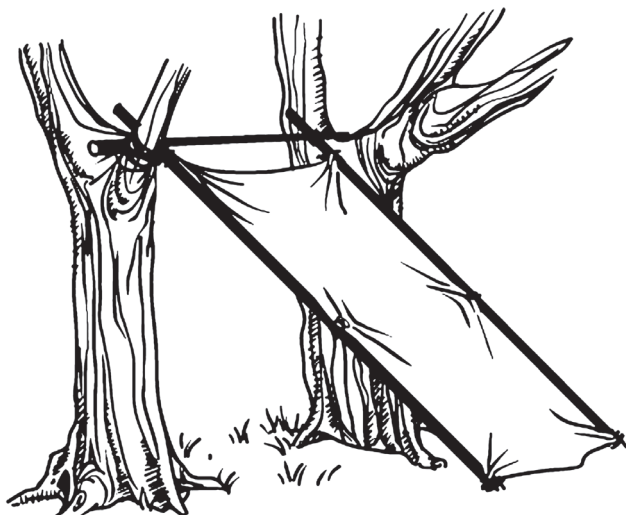
Kreativitet, fantasi, rollelege og samarbejde. Det er meget udviklende at bygge huler, og det er en aktivitet, der taler til alle børn, og også de voksne bliver grebet af de arkitektoniske udfordringer!

Hvorfor bygger børn huler? Et afgrænset rum giver tryghed, og rummet taler til fantasien. Man kan gemme sig og måske endda finde ly for regnen. Følelsen af at have skabt noget ...

Man kan komme langt med en presenning og noget reb, men man kan også lide på det man finder derude (+ lidt snor). Nedfaldne grene, græs, affald smidt i naturen, buske og træstammer. Børnene finder hurtigt ud af at indrette boligen med træstykker som bord og stole og gamle glas som gryder og fade.

En fælles hule til indtagelse af madpakker og ly for byger

Man skal bruge 4-8 reb på ca. 3 meter, en presenning og 3-4 gode lange rafter. Hulen laves som et skråtag ved at binde en rafte fast mellem to træer i 1½ meters højde og herefter

ter binde to tværliggende rafter fast i hver sin ende af den tværgående rafte. Presenningen bindes fast som tag. Børnene hjælper måske til og bygger endevægge og små rum med grene, de har samlet.

Man kan også arbejde med huler af mere permanent karakter på legepladsen eller i et hjørne af en skov, hvor man har fået lov af ejeren.

Pilehulen

Pil er et godt materiale, da det er bøjeligt og endda har den egenskab, at hvis man bygger om foråret, kan hulen slå rødder og blive grøn og endda vokse! Mange mindre firmaer har specialiseret sig i kurser om pilefletning, så kan forældre og børn selv være med til at bygge. Søg under pilefletning på Internettet.

Og husk: En god hule er for lille til voksne!

AKTIVITET 6 *Fælles fantasirejse*

Hjemme på legepladsen laver I en fælles fantasirejse: Børnene ligger afslappede i græsset, mens en voksen fortæller historien om jeres fælles tur til havet, bjergene, ned under søens overflade eller op i skyerne, og bagefter fortæller det enkelte barn, hvad hun så og oplevede.

AKTIVITET 7 *Presse blomster*

»At blive udfordret af andre til at udforske og skabe gennem alsidig anvendelse af alle kompetencer«

Mange børn er særligt interesserede i at plukke blomster. Af og til lykkes det at få en buket hele vejen hjem, før den visner, men ofte ender blomsterne som en slatten bunke ude i garderobeskabet. Pressede blomster er en anderledes varig måde at bringe lidt natur med hjem til forældrene. På den måde får børnene mulighed for at huske stedet og årstiden den dag, blomsterne blev plukket.

Det er nemt at presse blomster. I kan enten medbringe gamle telefonbøger på en trækvogn og presse derude, eller I kan bede børnene vente med at pukke til umiddelbart før I skal hjem og så presse derhjemme.

Sådan gør I

De friske planter spredes mest muligt ud på nogle avissider, og der lægges ligeledes aviser ovenpå planterne. Stakke af bøger eller noget andet tungt sikrer, at planterne bliver fint pressede i løbet af nogle uger. Aviserne skal skiftes efter et par dage, og måske igen, hvis planterne er meget tykke eller fugtige. Alternativt kan planterne presses mellem siderne i gamle telefonbøger.

Efterfølgende kan planterne limes op på karton, og børnene kan yderligere dekorere med farver. Husk at skrive sted og tidspunkt på arkene.

AKTIVITET 8 *Gæt et dyr*

Fortæl om et dyr fra skoven og se hvor mange oplysninger børnene skal have, før de gætter dyret. F.eks.: Det er et dyr, som spiser nødder. Det lever i skoven. Det har en lang hale. I bør-

nehaven har vi en bog, der handler om sådan et dyr. Bogen hedder »Puk«. Osv. Hvis ikke man vil have for mange gæt på én gang, kan det være en god idé at dele børnene op i grupper.

AKTIVITET 9 *Fang Rævens Hale*

En tagfatleg kan være en positiv måde at lære om ansvar for hinanden og huske gode vaner og godt humør, også når man konkurrerer. Husk at tale med børnene om disse ting før og efter legen.

Sådan leger I »Fang Rævens Hale«:

Alle børnene bliver fra starten udstyret med en hale lavet af en 30 cm. rebstump stukket 5 cm

ned i bukselinningen. Børnene skal lege indenfor et afgrænset område, og det går nu ud på, at få flest mulige haler. Man hugger simpelthen hinandens haler, og hver gang man får en hale, skal man gå hen til en voksen, som hjælper med at placere halen bag på barnet. Denne ved den voksne eller på vej derhen med en hale i hånden, er man fredet. Man kan godt hugge flere haler fra en kammerat.

AKTIVITET 10 *Store og små dyr – omsorg og ansvar*

»At lære at føle empati og omsorg«

Børn identificerer sig med alle levende væsner: En stor og en lille blomst bliver til mor og datter, fugle i flok er gode venner, ligesom børnene bekymrer sig om, hvorvidt regnormene mon fryser etc.

Med udgangspunkt i denne børnenes indlæsessevne kan man styrke ansvarsfølelsen og evnen til at udvise omsorg og respekt for liv. Institutionen kan enten vælge et mere permanent dyrehold med kaniner, høns, geder etc., eller man kan vælge for en kortere periode at installere et myrebo, et smådyrs terrarium, en regnormehave eller et haletudseakvarium på institutionens grund. Lige meget hvad man vælger, er øvelsen naturligvis at støtte børnene i at tage ansvar og udvise omsorg. Det kræver ofte mere arbejde og engagement end selv at fodre, rengøre og pleje, så husk at afsætte tid og planlægge stunderne, hvor I observerer, kikker og lærer dyrene at kende.

1. Fra melorm til melbille

I en dyreforretning kan man købe en pose melorme. De er nemme at holde, og hvert barn kan få ansvaret for sin egen orm. I skal bruge et syltetøjsglas med huller i låget, havregryn, køkkenrulle samt grøntsagsrester til hvert barn. Nu indretter hvert barn et hjem til sin melorm med et lag havregryn i bunden af glasset og et stykke krøllet papir samt lidt friskt grønt: agurk, kartoffel, frugt etc. Hvert barn har nu ansvaret for, at melormen altid har friskt foder. Efter knap 2 måneder forvandler ormen (som faktisk er en larve) sig til en bille. I kan vælge at lukke

billen ud, eller beholde den. Hvis I lukker billerne sammen i et større terrarium, vil de parre sig og lægge æg. Snart har I nye melorme.

2. Haletudser går på land

Sidst i marts og i april kan I finde frø- og tudseæg ved bredden af vandhullerne. I kan tage en snes æg eller tudser med hjem og følge deres udvikling. I kan bruge et akvarium eller et stort glas, som I fylder med rent vand fra hanen og noget af søvandet. Undgå mudder og planterester i akvariet, men placer gerne lidt sten i bunden. Hver dag skal vandet iltes, og haletudserne skal have foder. Børnene kan selv ilte vandet ved at puste i det med sugerør, eller I kan skifte halvdelen af vandet. Haletudserne kan I fodre med en smule fiskefoder. Når haletudserne får ben, skal de have mulighed for at trække luft, så husk at lægge sten eller flydende pinde i akvariet. De voksne frøer skal fragtes tilbage til deres vandhul.

3. Søren Snegl på besøg

I kan også lave et sneglebo i et terrarium eller i et stort syltetøjsglas med huller i låget. Indret snegleboet behageligt med fugtigt jord, bark og pinde. Husk at holde boet fugtigt og giv sneglene friske grønne blade hver dag. F.eks. salatblade. I kan se på sneglene, hvis de ikke har det godt. De trækker en hinde for deres hus og »går i dvale«. I kan nemt få mange snegle i jeres bo. De lægger æg som klækkes efter 1-2 måneder. Sneglene er tvekønnede og altså både hanner og hunner.

